

Unges engagement i kulturaktiviteter

Johansen, Pia Heike; Frølund, Morten

Publication date:
2024

Document version:
Forlagets udgivne version

Citation for pulished version (APA):
Johansen, P. H., & Frølund, M. (2024). *Unges engagement i kulturaktiviteter*. Syddansk Universitet.

Go to publication entry in University of Southern Denmark's Research Portal

Terms of use

This work is brought to you by the University of Southern Denmark.
Unless otherwise specified it has been shared according to the terms for self-archiving.
If no other license is stated, these terms apply:

- You may download this work for personal use only.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying this open access version

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details and we will investigate your claim.
Please direct all enquiries to puresupport@bib.sdu.dk

Unges engagement i kulturaktiviteter

Af lektor ph.d. Pia Heike Johansen og ph.d. Morten Frølund

Indledning

Ungdomslivet i landdistrikterne har en ambivalens over sig. På den ene side er det forbundet med idyl, nære sociale relationer og plads til udfoldelse (Melås et al, 2022). På den anden side med at være "ikke-cool" (Pedersen og Gram, 2018), med kedsomhed og manglende muligheder for både attraktive kulturtilbud og for nye venskaber eller sociale relationer.

At deltagelse i og etablering af kulturaktiviteter er forskellige i byerne og i landdistrikterne skyldes dels at tætheden af unge i landdistrikterne er mindre sammenlignet med byområder. Dels at større afstande til kulturudbud/ muligheder er længere i landdistrikterne.

Den mindre tæthed af unge har betydning i forhold til de unges anledning for at spejle sig i ligesindede med hensyn til en række observanser. Behovet for spejling er større i livsfaser, hvor observanser betragtes som identitetsbærende. Det kan være f.eks. i forhold til politisk ståsted, køn, kostpræferencer og interesse inden for kulturliv. De større afstande til skaber afhængighed af lokalpolitik inden for kollektiv transport, af forældre og andre voksne og/ eller af muligheder for overnatning i nærheden til kulturaktiviteter.

Kulturaktiviteter kan være inden for idræt og konkurrencesport og det kan være inden for kreativ udfoldelse som f.eks. musik, teater, tegning og tekstilhåndværk. Kulturliv inden for idræt og konkurrencesport ses oftest i de danske landdistrikter organiseret via frivillige foreninger, som har deres fysiske rammer i sportshaller placeret i større landsbyer og mindre provinsbyer. Kulturliv inden for kreativ udfoldelse er oftest organiseret via offentlige institutioner som f.eks. biblioteker og kulturhuse, via offentligt støttede selvejende institutioner som f.eks. musik- og aftenskoler og via private virksomheder som f.eks. strikkeklubber organiseret af garnbutikker.

Der er stærke traditioner inden for idrætten organiseret via det frivillige foreningsliv. Dette er med til at sikre en kontinuerlig udbud af idrætsaktiviteter. Udbuddet af aktiviteter inden for kreativ udfoldelse i højere grad præget af 'modetendenser og tidsånd', af enkeltpersoner og af kommunal politik inden for kulturområdet.

Indhold

s. 4 Litteraturstudie

s. 12 Kvantitativ undersøgelse af unges kulturliv

s. 16 Kvalitativ undersøgelse af unges kulturliv

s. 20 Opsamling og anbefalinger

s. 22 Litteratur

-- / **Udgivelse:**
Syddansk Universitet, Institut for Statskundskab,
Campusvej 55, Odense M. Rettigheder tilhører
forfatterne.

-- / **Foto:**
Getty Images

Undersøgelsens indhold og opbygning

Rapportens undersøgelse afgrænser sig til kulturliv inden for kreativ udfoldelse for og af unge i landdistrikter i Region Syddanmark. Undersøgelsen retter sit fokus mod:

- Hvilke faktorer de unge opfatter som attraktive for deltagelse i og organisering af kulturaktiviteter.
- Betydningen for de unge af ansvar, selvstyre, støtte og styring.
- De unges forhold til traditioner, kulturarv og stedsidentitet.
- De unges relation til natur og landskab.

10 interviews med unge mellem 16 og 21 år

Rapporten fortsætter efter denne introduktion med et afsnit som kortlægger andre undersøgelser inden for området. Derefter følger et afsnit med udvalgte resultater fra spørgeskemaundersøgelse blandt unge i landdistrikterne i Region Midtjylland. Dette følges op med afsnit som præsenterer resultaterne af kvalitativ undersøgelse blandt unge i landdistrikterne i Region Syddanmark. I rapportens sidste afsnit opsummeres resultaterne til en konklusion, som leder frem til en række anbefalinger.

Spørgeskemaundersøgelse med 1637 unge mellem 15 og 20 år

Litteraturstudie

For at dykke længere ned i ungdomskulturlivet i landdistrikterne, er der foretaget en gennemgang af tidligere studier indenfor området.

Litteraturstudiet fokuserede på den samfundsvidenskabelige litteratur og de seneste 10 års rapporter og forskningsartikler som er fundet gennem database- og online søgninger, med nøgleordet "rural ungdom" i kombination med andre nøgleord som f.eks. "trivsel" og "fællesskaber".

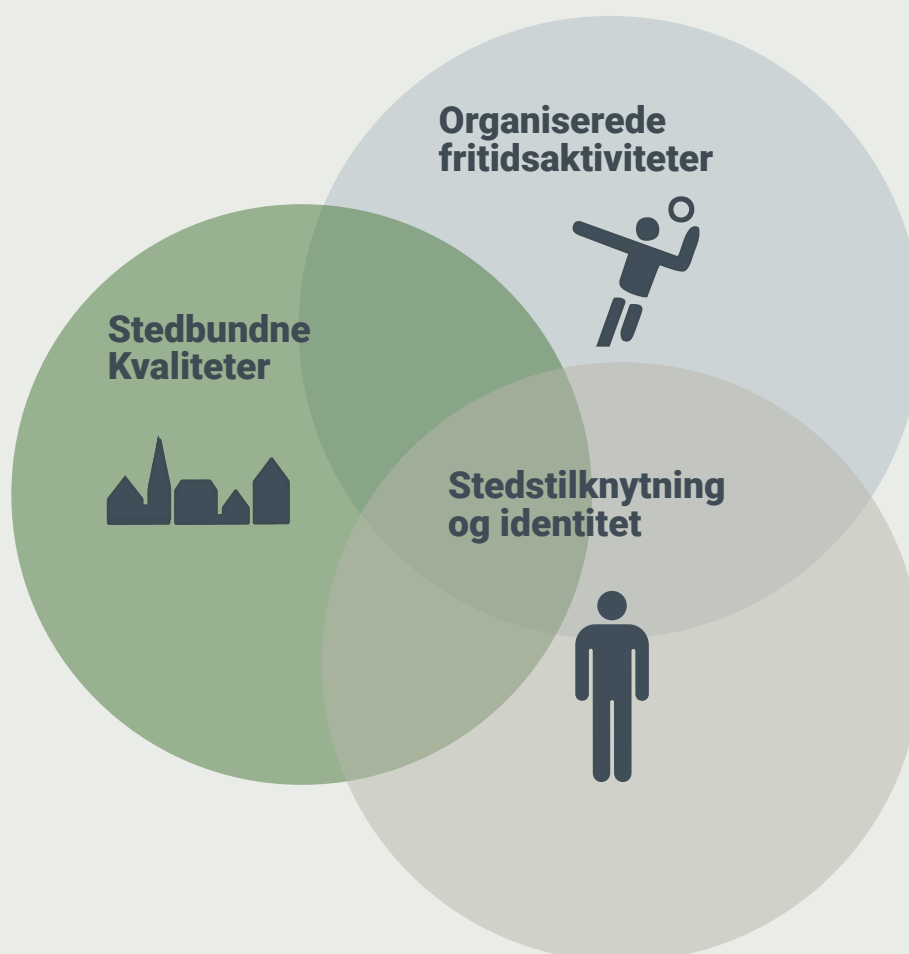
Nøgleordene er udvalgt for så de på den ene side sikrer at litteraturen forholder sig både til unge og landdistrikter og på den anden side sikrer en bredde i deres perspektiver. Der er desuden medtaget enkelte ældre artikler

for at inkludere viden om indflydelsen fra unges aktiviteter på det lokale kulturliv og fællesskab, samt en dansk rapport der forholder sig til trivsel for unge generelt, men som stadig indeholder relevant viden om landdistrikternes unge. Litteraturen er analyseret gennem en åben kodning og kategorisering ift. fælles temaer.

Analysen frembragte tre overordnede perspektiver

- 1) Organiserede fritidsaktiviteter,
- 2) stedbundne kvaliteter og
- 3) stedstilknytning og identitet.

Disse tre perspektiver rækker dog ind i hinanden og det meste af litteraturen forholder sig til betydningen af steder i en eller anden udstrækning.

A low-angle shot looking up at several hands of different skin tones reaching towards the top of the frame. The sun is visible in the upper left corner, creating a bright, warm glow and lens flare. The background is a soft-focus view of green trees and foliage. The text 'ORGANISEREREDE FRITIDS AKTIVITETER' is centered over the hands.

ORGANISEREREDE FRITIDS AKTIVITETER

Organiserede fritidsaktiviteter

Det første perspektiv på unge og kulturliv handler om de organiserede fritidsaktiviteter. Disse aktiviteter kan både være organiserede for unge og af de unge selv. Her peges på at organiserede fritidsaktiviteter muliggør fællesskab med andre unge og skaber rum for de unge til at håndtere følelser og deres plads i verden.

Eriksen og Andersens (2021) undersøgelse af 9. klasses elever i Norges landdistrikter fremhæver vigtigheden af at deltage i organiserede fritidsaktiviteter. De viser at organiserede fritidsaktiviteter er en af de mest centrale muligheder for at være sammen med jævnaldrende og at negative selvbilleder er mere udbredt blandt piger, der ikke deltager i organiserede fritidsaktiviteter.

Organiserede fritidsaktiviteter er også undersøgt i det nordlige landlige Sverige. Her forbinder Gotfredsen et al (2020) anerkendelse og deltagelse i organiserede fritidsaktiviteter i deres undersøgelse af unge piger i to sportsorganisationer. De fremhæver at der opstår muligheder for ligeværdige fællesskaber, pauser fra hverdagens stresserelementer og hjælp til at håndtere og ændre sådanne stresserelementer.

Nielsen og Sørensen (2014) finder i en undersøgelse af fællesskaber blandt danske unge, at deltagelsen i kunstneriske og kreative skabelsesprocesser kan skabe anerkendende fællesskaber. Disse kan være en modvægt til et ungdomsliv præget af præstation, fokus på at passe ind og frygt for utilstrækkelighed. Kollektive skabelsesprocesser kan give de unge alternative forståelser af dem selv,

deres "væren i verden" og af dominerende forståelser af "det gode ungdomsliv". Individuelle skabelsesprocesser kan styrke oplevelsen af tilhør og inklusion ved at give "hjemløse" følelser, som sorg, et hjem.

Selvorganiserede fritidsaktiviteter kan skabe rum, hvor de unge kan være på egne præmisser uden voksentilsyn. King og Church (2013) viser hvordan unge mountainbikere søger områder, hvor de ubemærket kan bruge naturen på deres egne måder, forhandle sociale relationer med andre unge, skabe emotionelle bånd til landskabet og udvikle viden om naturen.

I en hollandsk kontekst viser Haartsen og Strijker (2010) at unge, særligt mænd, på landet skaber deres egne subkulturelle fællesskaber omkring såkaldte "Keten" som er uofficielle primitive bygninger på privat grund. Disse fællesskaber skabes af de unge selv gennem både online kommunikation og fysisk samvær, hvor de unge hænger ud med ligeværdige.

Selvorganiseringen af fritidsaktiviteterne forbindes imidlertid også med en udfordring for de unge. Gotfredsen et al (2022) viser at engagement i fritidsaktiviteter ikke altid er givende for unge, men kan opleves som "overvældende, stressfulde og krævende" af unge piger på landet i Norrland, Sverige. De peger desuden på, at fritidsaktiviteter kan blive en fritid fyldt med krav fremfor afslapning når de unge påtager sig ansvaret for fritidsaktivitetens overlevelse og selv forbinder aktiviteten med det at lære ansvarlighed.

A woman with long brown hair, wearing a dark jacket and a light-colored scarf, is seen from the side, looking towards the right. She is carrying a large brown backpack with a yellow blanket and a colorful bag visible. She is standing in a forest with many trees and fallen leaves on the ground. The text "STEDBUNDNE KVALITETER" is overlaid on the image, flanked by two horizontal lines.

STEDBUNDNE KVALITETER

Stedbundne kvaliteter

Et andet perspektiv på unge og kulturaktiviteter knytter sig til de stedbundne kvaliteter og muligheder som de unge har adgang til. De unges oplevelse af lokale kvaliteter og muligheder fremhæves i forskningen der fremhæver det stedbundne.

I en dansk sammenhæng peger Sørensen et al (2014) på, hvordan de unges opfattelse af muligheder i lokalområdet påvirker tilstedeværelsen af et attraktivt ungdomsliv for unge på landet. På den ene side inkarnerer byen et fristed for de unge, med faciliteter som savnes i lokalområdet. På den anden side forbinder de unge lokalområdet med frihed og udfoldelsesmuligheder på grund af den megen plads og fraværet af mennesker. De unge kan her finde fristeder hvor de kan prøve sig selv af, forny sig, udvikle sig på egne præmisser uden voksen overvågning og ruste sig til ungdomslivet.

Farrugia et al (2016) når frem til lignende resultater i en australsk kontekst. De viser, hvordan nogle unge på landet oplever landet som frit, åbent, roligt og med mulighed for at udfolde sig, mens byen opleves som for stor, larmende, klaustrofobisk og begrænsende.

Manglende adgang til lokale fritidsaktiviteter fremhæves specifikt som problematiske. Rauhut og Litte (2016) viser at fraværet af attraktive friluftaktiviteter for unge kvinder er en push faktor for migration fra landdistriktet Västernorrland i Sverige. Adgangen til fritidsaktiviteter og natur er også identificeret som push faktorer for amerikanske unge på landet med McLaughlin et al's (2014) undersøgelse af unge i landdistrikterne i Pennsylvania.

De unges relation til naturen fremhæves også specifikt. Udas et al (2021) viser at blandt de lokalt aktive unge i Britisk Columbia, Canada er relationen til naturen vigtig for deres trivsel. King og Church (2013) peger på, at unge bruger naturen på landet til at kunne udfolde sig uden overvågning. Herudover knyttes de lokale sociale relationer til ungefællesskaber og trivsel.

En del af litteraturen fremhæver de tætte relationer, der findes på landet. Eriksen og Andersen (2021)

påpeger det stærke tilhør til lokalområdet, der kendetegner de unges opvækst og som kommer til udtryk i de unges indplacering i tætte netværk og individuelle bånd til ældre generationer. De peger samtidigt på køns- og klasseaspekterne ved de sociale relationer. Maskulinitetskulturen, knyttet til det industrielle arbejdsliv, gør at stedstilknytningen føles stærkest hos arbejderklassens drenge.

En sådan kønnet socioøkonomisk stedstilknytning kan også identificeres blandt den finske landlige ungdom, når Rönkä et al (2014) kæder drenge og mænds bedre socioøkonomiske vilkår på landet sammen med en signifikant forskel på piger og drenge ensomhed. Melås et al, (2022) viser ambivalensen i relationen mellem norske landlige unge og de sociale relationer i deres lokalområde. Lokalområdet forbindes både med en "landlig idyl" af tryghed og nære relationer og med en landlig kedsommelighed væk fra det attraktive ungdomsliv.

En del af litteraturen som forbinder ungefællesskab og stedbundne kvaliteter problematiserer specifikt mangelfulde sociale relationer. Sammenhængen mellem mobning og migrationsforventninger peges på af Bjarnason et al (2020) i Island i både urbane og rurale områder. Her viser de, at unge, der regelmæssigt er udsat for mobning, er dobbelt så tilbøjelige til at forvente at migrere, som de der aldrig er udsat for mobning.

Karlsdóttir et al (2019) undersøger de unge på landet i Norden, som er uden for uddannelsesmiljø eller arbejdsplads. De peger på risikoen for langvarig social eksklusion og mistrivsel, som følger med landlige maskulinitets idealer.

Rönkä et al (2014) fremhæver den emotionelle side af mangelfulde sociale relationer i deres studie af unges oplevelse af ensomhed i det nordlige Finland. De argumenterer for at ensomhed hænger sammen med emotionelle faktorer, såsom oplevelsen af ikke at have venner eller at andre ikke kan lide dem, fremfor med socio-strukturelle familiestrukturer. De emotionelle faktorer opleves stærkere blandt de meget ensomme piger (Rönkä et al., 2014).

A photograph of a person kayaking on a body of water during sunset. The person is seen from the back, wearing a white long-sleeved shirt and a bright orange life vest. They are holding a black paddle. The sun is low on the horizon, creating a warm, golden glow. In the background, another person is visible in a blue kayak. The water is calm with some ripples. The overall mood is peaceful and serene.

STEDTILKNYTNING OG IDENTITET

Stedtilknytning og identitet

Det tredje perspektiv på unge og kulturliv forholder sig til, hvordan de unges stedstilknytning og identitet hænger sammen. Forskningen der fremhæver stedstilknytning og identitet peger både på den negative og den positive tilknytning til stedet for de unge.

Uoverensstemmelser mellem lokalområdets og unges identiteter fører til en manglende eller negativ tilknytning til stedet. Pedersen og Gram (2018) forbinder akademisk-orienterede unges stedstilknytning, intentioner om migration fra landområderne og ideen om "cool" og "ikke-cool" steder.

Gotfredsen et al (2020) peger på, hvordan unge pigers indgåelse i fællesskaber, der adskiller sig fra lokalsamfundets normer, kan være en protest mod netop lokalområdets normer om udseende og opførsel.

Sørensen et al (2014) forbinder stedstilknytning og følelsen af at være inkluderet. Oplevelsen af, at der ikke er plads til at være ung fører til en modstand mod området. På den anden side kan ungefællesskaber også være i overensstemmelse med og knyttet til lokalområdet. Stedstilknytning kan opstå, når de unge oplever at blive taget hensyn til eller at blive inddraget i aktiviteter sammen med de øvrige borgere, som Sørensen, et al (2014) fremhæver.

Delahunty og Hellwig (2022) fokuserer på værdsættelsen af fællesskabs- og familieerfaringer hos unge

fra landet på universitetet og ungdomsuddannelse. Deres undersøgelse viser, at de unge fremhæver positive værdier som modstandskraft, pågåenhed og udholdenhed, som noget de har lært gennem fællesskabs- og familiefortællinger, rollemønstre, modstand eller nødvendighed. Stedsforankringen i unges adfærd kan også være forankret i de lokale stedbundne kulturelle normer gennem, som Valentine et al.'s (2008) undersøgelse i Cumbria i det landlige England peger på. f.eks. opfattes de unges drikkevaner i det offentlige rum som normale, social acceptable og traditionelle på tværs af generationer.

Endeligt peger litteraturen på at de unge selv spiller en aktiv rolle i skabelsen af stedets identitet. Foruden de situationer hvor lokalområdet opfattes negativt for de unge, som det allerede er nævnt, spiller de unge også en rolle i skabelsen af en positiv stedsidentitet.

Bruselius-Jensen et al (2023) når frem til, at unge fra områder med lavere renommé og status (bl.a. landområder) bruger strategier, der vender dette på hovedet og fremhæver det positive ved området, hvormed de skaber et stærkt rumligt fællesskab og tilknytning til stedet.

De unge selv kan deltage i den stedlige inklusion og eksklusion som Leyshon (2008) påpeger i forhold til hvordan landlige unge briter ekskluderer andre unge, fra hvad der opfattes som lokalområdets rette identitet.

Kvantitativ undersøgelse af unges kulturliv

Grundlag for den kvantitative undersøgelse

Spørgeskemaundersøgelsen gennemført i Region Midtjylland blandt unge bosat i landdistrikter, viser, at unges deltagelse i kulturaktiviteter har betydning for deres sociale relationer, selvtillid og identitetsfølelse. De sociale relationer omfatter her netværk, venskaber og trygge rum til at lufte deres følelser.

Undersøgelsen bygger på en række spørgsmål om unges opfattelse af at deltage i kulturaktiviteter fra en spørgeskemaundersøgelse gennemført i 2022 med 1637 unge mellem 15 og 20 år fra Region Midtjyllands landsogne. Tabel 3.1 viser respondenter fordelt på geografi, køn og alder.

Tabel 3.1: Overblik over deltagere i spørgeskemaundersøgelse om kulturliv hos unge på landet i Region Midtjylland fordelt på geografi, køn og alder

  			Antal deltagere	%
Total			1637	
Geografi				
Bor i landsogne med større landsby			213	13%
Bor i landsogne uden større landsby			1424	87%
Køn				
Kvinder			936	57%
Mænd			662	40%
Andet/ vil ikke svare			39	2%
Alder				
15-årige			250	15%
16-årige			316	19%
17-årige			323	20%
18-årige			297	18%
19-årige			256	16%
20-årige			195	12%

Kulturaktiviteter skaber netværk, venskaber og trygge rum

De unges deltagelse i kulturaktiviteter er vigtig for deres sociale relationer og for den trivsel der kan følge med netværk, venskaber og trygge følelsesmæssige rum.

Et flertal af de unge oplever, at deltagelse i organiserede kulturaktiviteter giver dem nære venskaber (76%) og nye netværk (71%). Betydningen af denne deltagelse for de unges sociale relationer er ens uanset om de unge bor i landsogne med eller uden en større landsby.

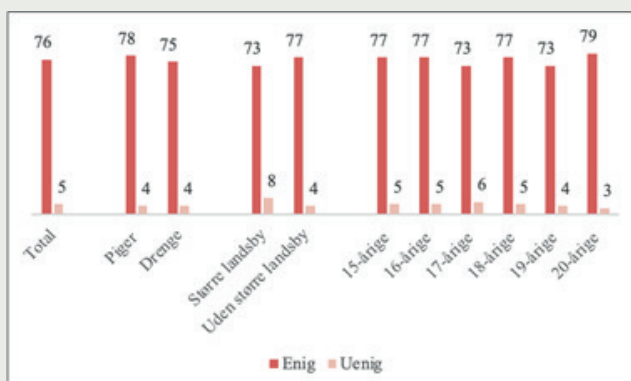
Muligheden for at få nære venskaber betyder lige meget for de piger/ unge kvinder og drenge/ unge mænd. Det er især piger, som oplever at de får adgang til nye netværk ved at deltage i kulturaktiviteter. Desuden oplever de, at deltagelsen skaber et trygt rum til at give udtryk for følelser. 47% af pigerne

mod 38% af drengene, svarer dette. Det rejser spørgsmålene om drengene/ de unge mænd får deres følelsesmæssige relationer dækket andre steder eller om aktiviteterne bør styrkes i forhold til dette.

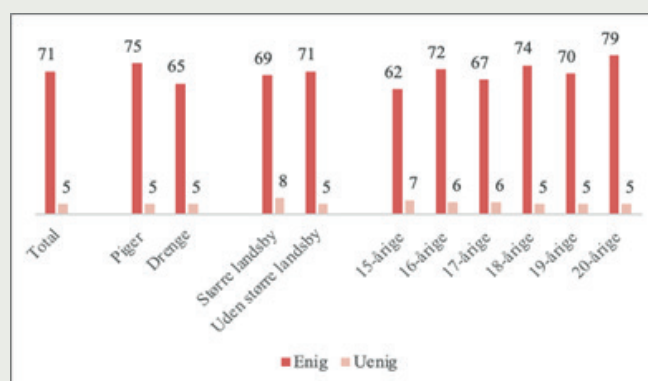
De unges adgang til de tre former for sociale relationer, følger ikke de unges alder. Den hverken stiger eller falder med alderen. Skabelsen af nye netværk er dog lavest blandt de 15-årige (62%) og højest blandt de 20-årige (79%), hvilket rejser spørgsmålet om der er en sammenhæng mellem at være ude for ungdomsuddannelser og aktivitetens betydning.

Figur 3.1, 3.2. og 3.3. viser hvordan de tre former for sociale relationer – nære venskaber, netværk og trygge rum for følelser – fordelt på køn, geografi og alder.

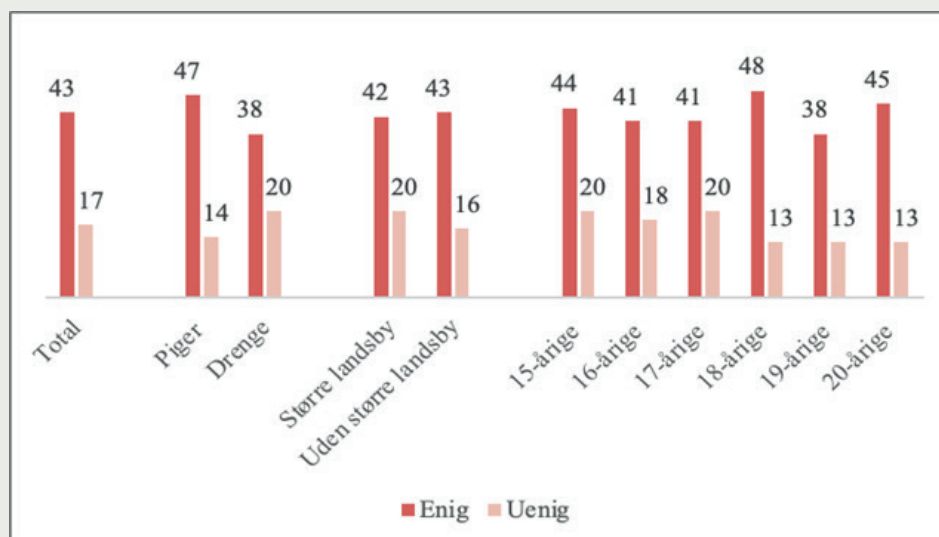
Figur 3.1: Andel i procent af unge på landet, der opbygger nære venskaber gennem kulturaktiviteter angivet for alle og fordelt på køn, geografi og alder.

Figur 3.2: Andel i procent af unge på landet får nye netværk gennem kulturaktiviteter angivet for alle og fordelt på køn, geografi og alder.

Figur 3.3: Andel i procent af unge på landet, der oplever, at kulturaktiviteter giver dem et rum, hvor de kan give luft for deres følelser angivet for alle og fordelt på køn, geografi og alder.

Kulturaktiviteter styrker unges selvtillid og identitetsfølelse

Deltagelse i kulturaktiviteter påvirker også de unges selvtillid og identitet positivt. 57% af de unge oplever at deres selvtillid styrkes og 60% at deres identitet styrkes når de deltager i kulturaktiviteter. Det afspejler den tidligere forskning i landslivets unge som fremhæver sammenhængen mellem positivt selvbillede og deltagelse i fritidsaktiviteter.

De unges selvtillid og identitet kan også påvirkes af de kompetencer de oplever at få. 59% af de unge mener at kulturaktiviteterne giver dem styrkede kompetencer i f.eks. projektledelse, samarbejde, organisation og præsentation.

Oplevelsen er ens for de unge i landsogne med eller uden en større landsby og for piger og drenge. Herudover mener 65% at deres kreativitet styrkes. Her er der dog en kønnet forskel, da oplevelsen er mest udbredt blandt pigerne (70% mod 58% for drengene). Oplevelsen er også mest udbredt blandt de unge, der bor i landsogne med en større landsby (72% mod 64% blandt de unge i landsogne uden en større landsby). Det er værd at overveje om disse forskelle afspejler at der er bestemte opfattelser af hvad kreativitet er, som påvirker de unges oplevelse af aktiviteterne og hvad de giver de unge.

Endeligt kan de unges selvtillid og identitet også hænge sammen med, hvordan kulturaktiviteterne kan forbindes med ansvar i en eller anden form. Det afspejler tidligere forsknings kobling mellem unges ansvarsfølelse og fritidsaktiviteter. Undersøgelsen her viser at en fjerdedel af de unge er frivillige i kulturaktiviteter.

Det er særligt pigerne der er frivillige (57% piger mod 40% drenge).

Den mest udbredte årsag til at være frivillig er en general interesse for kulturen (66%). De to næstmest udbredte årsager knytter sig til en form for ansvar. For det første ønskes kompetencer, der kan bruges i andre sammenhænge af 69% af de frivillige unge.

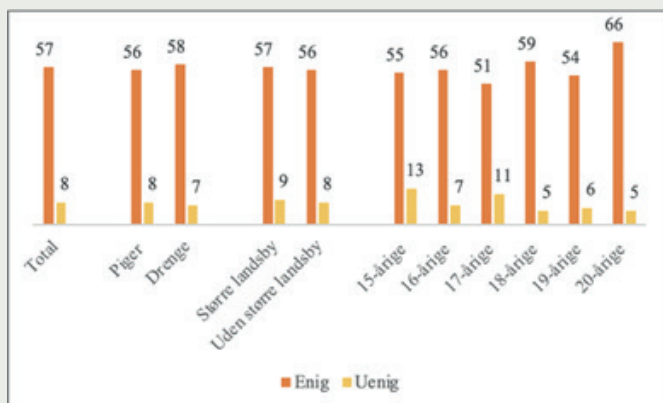
For det andet mener 48% at frivilligt engagement er en nødvendighed for, at der er kulturtilbud, der hvor den unge bor. Også godt en fjerdedel ser sig selv som en, der primært deltager i at udbyde kulturaktiviteter. Denne opfattelse er mest udbredt blandt de unge der bor i landsogne med en større landsby (35% mod 25% i sogne uden større landsbyer).

Et interessant spørgsmål er om denne forskel afspejler at den gør-det-selv kultur som landlivet ofte er forbundet med, påvirkes af et ungdomsliv med længere til skole og fritidsaktiviteter. Eller om opfattelsen af hvad det betyder at skabe kulturaktiviteter, er forskellig for de unge, der bor i landsogne med eller uden en større landsby. Der er nemlig også flest unge i landsogne med en større landsby, der ser sig selv som en, der primært benytter sig af kulturaktiviteter/tilbud (59% mod 46% blandt unge i sogne uden en større landsby).

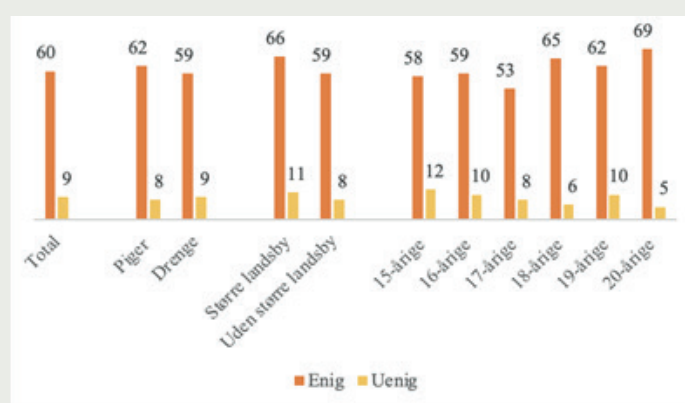
Endeligt mener hele 83% af de unge, at det er vigtigt, at unge har egne steder til at udøve kulturaktiviteter. Det indikerer at unge i høj grad betragter unge som værende ansvarlige.

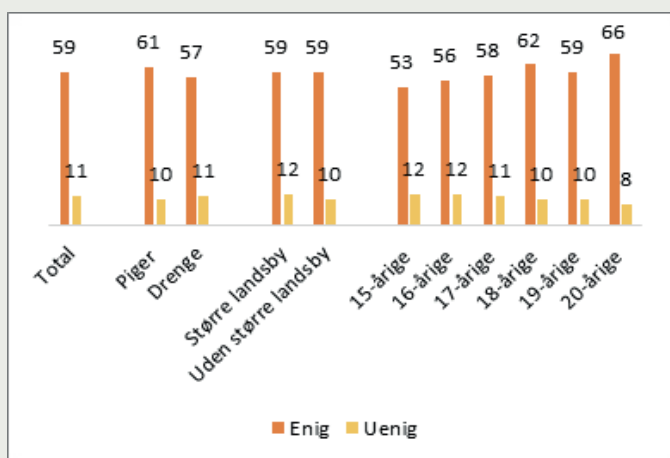
Figur 3.4: Andel i procent af unge på landet der oplever at deltagelsen i kulturaktiviteter giver dem højere selvtillid angivet for alle og fordelt på køn, geografi og alder.

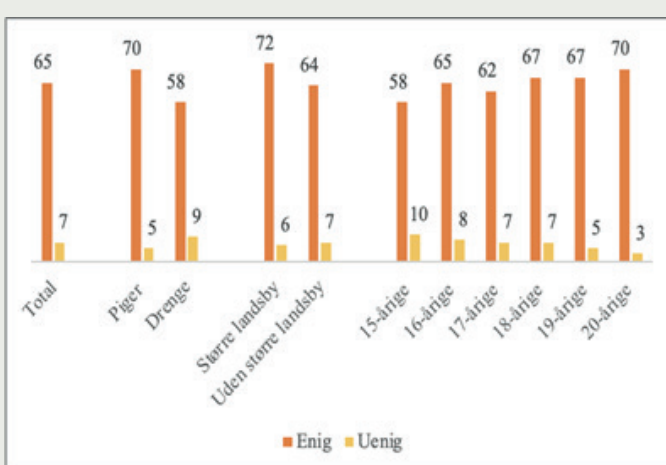
Figur 3.5: Andel i procent af unge på landet med en stærkere identitetsfølelse gennem deltagelse i kulturaktiviteter angivet for alle og fordelt på køn, geografi og alder.

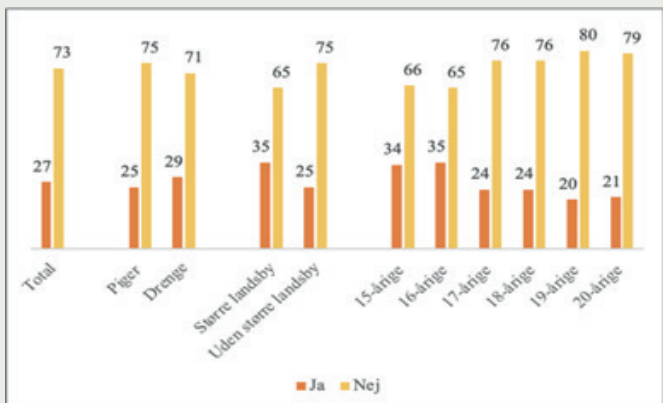
Figur 3.6: Andel i procent af unge på landet der udvikler deres kompetencer gennem deltagelse i kulturaktiviteter angivet for alle og fordelt på køn, geografi og alder

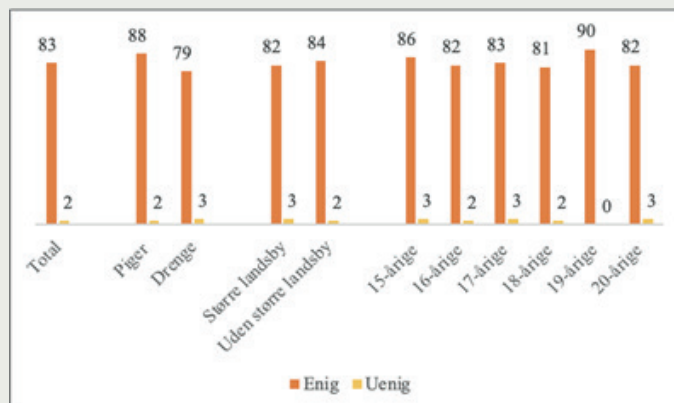
Figur 3.7: Andel i procent af unge på landet der udvikler deres kreativitet gennem deltagelse i kulturaktiviteter angivet for alle og fordelt på køn, geografi og alder.

Figur 3.8: Andel i procent af unge på landet der primært deltager aktivt i at udbyde kulturaktiviteter angivet for alle og fordelt på køn, geografi og alder.

Figur 3.9: Andel i procent af unge på landet der mener at det er vigtigt at unge har et sted selv at udøve kulturaktiviteter angivet for alle og fordelt på køn, geografi og alder.

Kvalitativ undersøgelse af unges kulturliv

Grundlag for den kvalitative undersøgelse

Den kvalitative undersøgelse anvender interviews og feltobservationer blandt unge bosat i Region Syd-danmarks landdistrikter.

Der blev gennemført 10 online interviews med unge mellem 16 og 21 år. Ungeinformanter er fundet via en snowball metode, startende med udsendelse af mails til ungehuse, ungdomsorganisationer og -initiativer på landet.

Indsamling af kvalitativt datamateriale er udført i perioden 2022-2023. Interviewene tog udgangspunkt i en interviewguide, men holdt i en åben samtale form. Interviewguidens undersøgelsesspørgsmål blev derfor anvendt som huskeliste og inspiration

til spørgsmål, fremfor faste spørgsmål. Spørgsmålene fokuserede på de unges deltagelse i kulturliv, deres tilknytning til stedet og deres organisering af kulturaktiviteter lokalt.

Interviewene og feltobservationer er i begyndelsen af 2024 analyseret gennem en åben kodning og kategorisering i forhold til temaer der er på tværs af interviewdeltagerne og casene. Kodning frembragte resultater inden for to tematikker: deltagelsen i kulturaktiviteter og organisering af kulturaktiviteter.

Unge deltagelse i kulturaktiviteter

Udfordringen i relationen mellem offentlige myndigheder og unge som er eller ønsker at være kulturaktive ligger i de to meget forskellige måder at været organiseret. Hvor offentlige myndigheder er forpligtet til at følge en række institutionaliserede processer og arbejdsgange, er unge typisk ad hoc organiserede styret af lyst og engagement til mere eller mindre enkeltstående aktiviteter. En 17 årig ung bruger af et ungehus fortæller om, det vigtige i det lystbetonede og forestillinger om, hvad det ville have haft af betydning, hvis ungehuset, havde været et kommunalt initiativ:

“ Hvis det var kommunen, der havde tilbudt det, så har jeg en stor forventning om, at det ville have været meget mere finansieret, og at det havde været noget med, at du kunne betale for et medlemskab og være her et år, og så skulle du betale igen eller noget i den stil. Men nu er det bare unge, der er her frivilligt; så det er folk, der har lyst til at være her. Som virkelig har lyst til at være her!” (17-årig mand og bruger af et lokalt ungehus).

Omvendt er der også en anerkendelse af når kommunen imødekommer de unges hurtige og lystbetonede engagement. En 17 årig fra Sønderborg kommune havde søgt om tilskud til en kulturaktivitet. Han reflekterer således over forløbet:

“ Jeg søgte 8.000 og det gik egentlig ret stærk. (...) Jeg har også været inde og undersøge nogle andre fonde, men jeg synes måske det virker lidt mere uigennemskueligt. Altså f.eks. Tuborg Fondet, jeg har kigget på dem, men der skal man jo søge 25.000, og så store beløb skal jeg jo ikke bruge. Så skal man godt nok have en fed idé, og jeg føler lidt, at jeg har nogle lidt mere simple idéer.” (17-årig mand fra Sønderjylland).

Det er også gennemgående blandt de unge respondenter at de har et ønske om at have adgang til fysiske mødesteder og at de selv ønsker at fylde rammerne ud. Her er et eksempel på dette med en udtalelse fra en ung bruger af Mejeriet i Sønderborg:

“ [Kultur]udbuddet er kæmpe stort. Man kan lave noget hver dag. Der er altid noget, man kan se eller høre. Det er bare lidt af et problem at få folk til det hele.”
“Det fede er, at i teorien har alle brugere af Mejeriet – selv folk der kommer helt udefra – muligheden for at sige ‘Prøv at hør, jeg vil gerne lave det her’, og så får de lov til det. Så det er meget åbent og meget frit.”

Respondenten peger på udfordringen ved at have tilstrækkeligt med deltagere til at en aktivitet opleves kreativt. En anden ung bruger af ungehuset i Sønderborg, følger op på dette. Hun ser det også som en mulighed at de unge selv skal udfylde rammerne og på en af de velkendte udfordringer for mange unge i landdistrikterne:

“ Vi er lidt tvunget til at lave det, vi gerne vil have, selv. Så får vi gjort det, men det er rigtig ærgerligt, at hvis man bare bor 15 km væk fra Sønderborg, kan du jo ikke deltage i mange ting. Jeg har mange venner i Broager. Det tager 20 min i bus – egentlig en meget fin tur – men den går senest kl. 19:30, og så kan de jo ikke komme hjem igen, og det afholder dem fra at deltage medmindre de kan få et lift, og det bliver bare lidt besværligt.”

Unge deltagelse i kulturaktiviteter

Transportudfordringen fylder ikke kun for de unge som bor i landdistrikterne. Den indgår også i overvejelserne når en unge netværksorganisation som Ung Kult vil afholde forsamlinger i netværket. En ung mand på 21 fortæller:

“ Vi havde snakket om at mødes i Sønderborg i netværket [Ung Kult], men droppede det. Det sidste tog går kl. 20 og påvirker hvordan vi kan mødes, fordi folk ikke kan komme hjem igen.”

Som det fremgår af citatet er det ikke rejsetiden og turen i sig selv, som er et problem, men tidspunktet for hvornår man kan komme frem og tilbage. Rejsen frem og tilbage kan skabe sociale netværk hvor idéer udveksles og udvikles. I citatet som følger her, foregår transporten som forældrekorser:

“ På en af de der utallige bilture frem og tilbage fra Vejle, tror jeg, det var dér, det blev besluttet: 'Okay, vi rykker sgu på den idé her! Hvem vil gerne stå for at slå telte op? Hvordan søger man fonde?'. Vi stiftede en forening og søgte tilladelser. Vi anede ingenting og det var en stejl læringskurve!” (22-årig mand fra Ødsted).

Land- og yderkommunernes stigende opmærksomhed på at tiltrække og fastholde unge har sammen med den øget opmærksomhed på unges livstilfredshed skabt politisk og planlægningsmæssig bud efter de unges deltagelse og engagement i kultur sammenhænge.

Kulturmedarbejdere finder det imidlertid vanskeligt at 'finde' de unge, som har lyst til at deltage. En del af forklaringen på dette kan være at de unge har brug for at opleve at deres input anvendes i praksis.

En bruger af ungehus ved Kolding udtrykker det således:

“ En af de mest gennemgående udfordringer for unge og deres kulturentreprenørskab er, at vi bliver Involveret i endeløse workshops, hvor der skal udledes overvejelser til brug længere oppe i systemet. Det sker dog altid, at denne viden ikke bliver brugt til at ændre noget som helst.”

Netop sådanne erfaringer hos de unge havde også indflydelse på de unges motivation for at deltage i forskningsundersøgelser. Det var en observation i rekrutteringen til denne undersøgelse at de unge ønsker at kunne se, hvad som kommer ud af deres bidrag og de ønsker det er tydeligt at deres stemme bliver hørt. Det var f.eks. vigtigt for flere af de unge at der blev handlet på det, som de oplevede, som et manglende udbud af fritidsaktiviteter inden for de kreative/ kunstneriske områder. Men det er også vigtigt at tilbuddene kommer uden at de direkte efterspørges. En 25 årig fra Sønderjylland reflekterer således:

“ Jeg kunne personligt nok godt have savnet nogle andre kulturtiltag, som ikke nødvendigvis var holdsportsaktiviteter. Specielt kreative workshops kunne der godt mangle. Og måske også noget, hvor unge og børn kunne være sammen på andre måder. Der har ikke været tiltag for unge og børn, der gerne vil være kreative eller opdage at de kan lave noget kreativt. Det er nok noget, jeg er blevet bevidst om senere. Så det er nok ikke noget, jeg ville have sagt dengang.”

Unge og organisering af kulturaktiviteter

At unge typisk er ad hoc organiserede styret af lyst og engagement til mere eller mindre enkeltstående aktiviteter er også en erkendelse de unge selv når frem til, når selv skal udfylde de fysiske rammer, som f.eks. et ungehus eller sætter gang i et initiativ, som f.eks. en unge musikfestival. Fonde, foreninger og myndigheder som udbyder midler, som de unge kan søge stiller dog oftest krav til gennemsigthed i organiseringen af det kulturinitiativ, som der søges midler til. De unge arbejder derfor også med at udvikle en form, som ikke bliver kvælende for deres engagement. Citatet ovenfor, hvor de unge fik udviklet idéer på bilturene er et eksempel på at foreningsorganiseringen spiller en rolle, så snart idéerne skal føres ud i livet. Den udvikling starter de med at danne en forening. På hjemmesider fra forskellige hovedorganisationer kan der findes forslag til hvordan vedtægter kan formuleres og hvordan en bestyrelse kan sammensættes. Der er dog mindre rådgivning når det kommer til organiseringen af arbejdet i foreningen. De unge prøver sig derfor lidt frem, som dette citat viser:

“ Så havde vi møder hver anden uge nærmest, hvor vi sad i to timer og diskutererede alle ting sammen. Super fint og rigtigt godt, det var ikke det.. Men når det skal være så konsensusorienteret og, du ved, alle skal være med ind over alle beslutninger. - Jeg var ved at gå ud af mit gode skind! Jeg kunne slet ikke være der mere. Det var så ineffektivt at alle skulle være med ind over, og alle skulle informeres omkring alle beslutninger. Undervejs fandt vi ud af, at vi blev nødt til at organisere os bedre. Vi blev nødt til at lave undergrupper og fordele ansvaret en lille smule i bestyrelsen, ellers ville vi køre død i det. Så hvem har lidt naturlig interesse inden for musik; de laver et musikudvalg. Hvem har naturlig interesse for det praktiske og for at bygge; de laver en logistikgruppe. Hvem har interesse for noget SoMe... Undervejs fandt vi ud af, at vi blev nødt til at lave undergrupper for at det kunne køre mere effektivt og bedre.” (22-årig mand om arrangering af lokal musikfestival).

Organiseringen i mange små celler giver en mere dynamisk struktur, som giver plads til unge, som ønsker at engagere sig mindre i planlægning og afvikling af kulturaktiviteter, som f.eks. denne 17 årige mand:

“ Jeg er ikke så meget med til at lave dem [kulturaktiviteterne]. Jeg hjælper gerne dem, der tager initiativ, men ellers er jeg nok lidt mere en forbruger af aktiviteterne. Rent praktisk, hvis der er brug for nogle ekstra hænder, så hjælper jeg meget gerne til.”

Selvom de unge langt hen ad vejen tager ansvar og stoler på hinanden, så er der behov for en gennemgående person som er myndig. Udfordring for unge ved etablering af foreninger, som involverer økonomi, er at en større andel af de engagerede unge under 18 år ikke er myndige. I Sønderborg kommune er udfordringen løst ved at der er en, af kommunen ansat, økonomiansvarlig. Flere informanter gav udtryk for at det gav en tryk ramme og en struktur for at få idéer til kultur event ført ud i praksis.

“ Vi er organiseret ved et husråd, og der er vi 10 mennesker, der planlægger events. Og så har vi Ida, som er ansat af kommunen, og som har styr på pengene.”

Opsamling og anbefalinger

Formålet med undersøgelsen har været at få afdækket følgende fire tematikker:

- Hvilke faktorer de unge ser som attraktive for deltagelse i og organisering af kulturaktiviteter.
- Betydningen for de unge af ansvar, selvstyre, støtte og styring.
- De unges forhold til traditioner, kulturarv og stedsidentitet.
- De unges relation til natur og landskab.

Vedrørende temaet *hvilke faktorer de unge ser som attraktive for deltagelse i og organisering af kulturaktiviteter* viste litteraturstudiet at unge især finder de selvorganiserede kulturaktiviteter attraktive. Dette understøttes i det kvantitative studie ved dels at en stor andel unge er med til at skabe kulturaktiviteter og dels ved den meget store andel af unge på landet som ønsker et ungested som er deres eget. I det kvalitative studie kom det også frem at unge både vil skabe kulturaktiviteter for andre unge og deltage i de events som udbydes. Ønsket om at have deres eget ungested kom også frem i den kvalitative del af undersøgelsen. En anden vigtig faktor som de unge finder attraktiv for at organisere kulturevents er simple ansøgningsprocedurer med korte svartider, når de søger økonomisk støtte.

Vedrørende temaet *betydningen for de unge af ansvar, selvstyre, støtte og styring* viste litteraturstudiet at rammer for aktiviteter sat i samarbejde med

voksne kan være en understøtning af unges lyst til at engagere sig i at organisere events. Dette var også en pointe som kunne udledes af det kvalitative studie. Samarbejdet er især vigtigt i forbindelse med krav om at underskrivere er myndige personer og for håndtering af økonomi. Undersøgelsen viser også at de unge gerne tager stort ansvar og at de finder inkluderende måder at organisere sig på.

Vedrørende temaet *de unges forhold til traditioner, kulturarv og stedsidentitet*, viste både litteraturstudiet og det kvalitative studie at de unge fører stedbundne kulturer videre, gennem deres handlinger. Foreningskonstruktionen lever videre og tager nye former. De unge har en stærk stedsidentitet, forstået på den måde, at de kan rumme flere steder inden for denne identitet. Både stedet de bor og stedet hvor de sammen med andre unge er skabere af en ungekultur.

Vedrørende temaet *de unges relation til natur og landskab* viste litteraturstudiet, at der skabes en stærk stedsidentitet hos unge som udvikler kulturaktiviteter i tilknytning til lokal natur og landskab. Det kvalitative studie indikerede at pendlingen mellem hjem og ungekulturliv understøtter relationen til det lokale landskab.

Anbefalinger

Undersøgelsens resultater leder frem til følgende anbefalinger:

Understøt ungekulturen ved at sikre fysiske rammer, de kan få lov at fylde ud.

Støt op omkring de unges engagement ved at have en fast lønnet myndig ansat til økonomi og formelle procedurer.

Skab korte og simple forretningsgange for ansøgninger om mindre støttebeløb.

Undgå at involvere de unge i policy- og planlægningsprocesser, som de unge aldrig ser resultatet af.

Udarbejd i samarbejde med erfarne kulturaktive unge forslag til, hvordan man som ungeforeninger og netværk kan organisere sig så det passer til unge.

Ved etablering af fysiske rammer for unge indarbejd løsninger på de kulturaktives transportproblematik.

Litteratur

Bjarnason, T. et al. (2021) 'The impact of school bullying on adolescent migration expectations in Iceland', *Population space and place*, 27(4), p. n/a-n/a. Tilgængelig på: <https://doi.org/10.1002/psp.2422>.

Bruselius-Jensen, M., Sørensen, N.U. and Katznelson, N. (2023) *Fællesskaber i ungdomslivet: Når de gør godt, og når de gør ondt*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag (Ungdomsliv, 13).

Dalsgaard Pedersen, H. and Gram, M. (2018) "The brainy ones are leaving": the subtlety of (un)cool places through the eyes of rural youth', *Journal of youth studies*, 21(5), pp. 620–635. Tilgængelig på: <https://doi.org/10.1080/13676261.2017.1406071>.

Danmarks Statistik (2024). *Kulturvaneundersøgelsen: Indhold*. Tilgængelig på: <https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/statistikdokumentation/kulturvaneundersogelsen/indhold>

Danmarks statistik (2023a). *Nyt fra Danmarks Statistik: Unge oplever hyppigst ensomhed*. Tilgængelig på: <https://dst.dk/nyt/51004>

Danmarks statistik (2023b). *BY2: Folketal 1. januar efter kommune, bystørrelse, tid, alder og køn*. Tilgængelig på: <https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1920>

Delahunty, J. and Hellwig, A.F.J. (2022) 'The legacies of community in building a future: rural young people envisioning "possible selves"', *Educational review (Birmingham)*, ahead-of-print(ahead-of-print), pp. 1–19. Tilgængelig på: <https://doi.org/10.1080/00131911.2022.2112149>.

Eriksen, I.M. and Andersen, P.L. (2021) *Ungdoms tilhørighet, trivsel og framtidsplaner i Distrikts-Norge: En flermetodisk analyse av betydningen av bosted, kjønn og sosioøkonomiske ressurser*. Oslo: Velferdsforskningsinstituttet NOVA / OsloMet – storbyuniversitetet.

Farrugia, D., Smyth, J. and Harrison, T. (2016) 'Affective Topologies of Rural Youth Embodiment', *Sociologia ruralis*, 56(1), pp. 116–132. Tilgængelig på: <https://doi.org/10.1111/soru.12077>.

Glatzer, W. (2015) 'Monitoring and Analyzing Quality of Life – An Introduction', in W. Glatzer et al. (eds) *Global Handbook of Quality of Life: Exploration of Well-Being of Nations and Continents*. Dordrecht: Springer Netherlands. Tilgængelig på: <https://doi.org/10.1007/978-94-017-9178-6>.

Gotfredsen, A.C. et al. (2022) 'Precarious leisure in a teenage wasteland? Intertwining discourses on responsibility and girls' place-making in rural Northern Sweden', *Journal of Youth Studies*, 25(10), pp. 1350–1366. Tilgængelig på: <https://doi.org/10.1080/13676261.2021.1957086>.

Haartsen, T. and Strijker, D. (2010) 'Rural youth culture: Keten in the Netherlands', *Journal of Rural Studies*, 26(2), pp. 163–172. Tilgængelig på: <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2009.11.001>.

Karlsdóttir, A. (ed.) et al. (2019) *Enabling vulnerable youth in rural areas not in education, employment or training*. Stockholm, Sweden: Nordregio.

King, K. and Church, A. (2013) "We don't enjoy nature like that": Youth identity and lifestyle in the countryside', *Journal of Rural Studies*, 31, pp. 67–76. Tilgængelig på: <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2013.02.004>.

Leyshon, M. (2008) 'The betweenness of being a rural youth: inclusive and exclusive lifestyles', *Social & Cultural Geography*, 9(1), pp. 1–26. Tilgængelig på: <https://doi.org/10.1080/14649360701789535>.

McLaughlin, D.K., Shoff, C.M. and Demi, M.A. (2014) 'Influence of Perceptions of Current and Future Community on Residential Aspirations of Rural Youth: Community and Residential Aspirations', *Rural sociology*, 79(4), pp. 453–477. Tilgængelig på: <https://doi.org/10.1111/ruso.12044>.

Melås, A., Farstad, M. and Frisvoll, S. (2022) 'Rural youth: quality of life, civil participation and outlooks for a rural future', in Heike Johansen, Pia et al. (eds) *Rural quality of life*. Manchester University Press (Book, Whole), pp. 242–257. Tilgængelig på: <https://go.exlibris.link/lSr7PvrB>.

Ottosen, M.H. et al. (2022) *Børn og unge i Danmark: Velfærd og trivsel 2022*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Rauhut, D. and Littke, H. (2016) "A one way ticket to the city, please!" on young women leaving the Swedish peripheral region Västernorrland', *Journal of Rural Studies*, 43, pp. 301–310. Tilgængelig på: <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2015.05.003>.

Litteratur

Rönkä, A.R. et al. (2014) 'Experience of loneliness among adolescent girls and boys: Northern Finland Birth Cohort 1986 study', *Journal of Youth Studies*, 17(2), pp. 183–203. Tilgængelig på: <https://doi.org/10.1080/13676261.2013.805876>.

Sørensen, N.U., Olsen, P. and Pless, M. (2014) *Unge i landdistrikter og yderområder: Et kvalitativt studie af unge i fire lokalområder i Danmark*. Center for Ungdomsforskning.

Udas, P.B. et al. (2021) 'What can we learn from rural youth in British Columbia, Canada? Environment and climate change—Issues and solutions', *Sustainability* (Basel, Switzerland), 13(24), p. 13562. Tilgængelig på: <https://doi.org/10.3390/su132413562>.

Valentine, G. et al. (2008) 'Drinking places: Young people and cultures of alcohol consumption in rural environments', *Journal of Rural Studies*, 24(1), pp. 28–40. Tilgængelig på: <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2007.04.003>.

Veenhoven, R. (2015) 'The overall satisfaction with life: Subjective approaches', in W. Glatzer et al. (eds) *Global Handbook of Quality of Life: Exploration of Well-Being of Nations and Continents*. Dordrecht: Springer Netherlands. Tilgængelig på: <https://doi.org/10.1007/978-94-017-9178-6>.

Wistoft, K. (2019) 'Trivsel, mental sundhed og de unge selv?' Aalborg. Tilgængelig på: https://pure.au.dk/ws/portalfiles/portal/156210792/Trivsel_Mental_Sundhedsp_dagogik_Aalborg_191406_kw.pdf.

Yung Nielsen, L. and Ulrik Sørensen, N. (2014) *Unge i kunst- og kulturprojekter - Unges perspektiver på deltagelse i modelforsøg om ungekultur*.

Regional Udvikling
Damhaven 12
7100 Vejle

www.rsyd.dk/regional-udvikling/analyser/publikationer